

FRANTIŠKÁNSKE NEKROLÓGIUM Z ROKOV 1918 – 1936¹

Júlia KOTRUSOVÁ

Abstract: *Franciscan obituaries from 1918 – 1936.* The Obituary of the Franciscan Order of 1918 – 1936 is a historical source that contains information about the deceased members of the Order active in Slovakia in the mentioned period. The origin of the book and its purpose is not yet clarified, but we assume that it was documentary material, which was intended to serve the internal needs of the Order. The obituary records the names of a total of thirty-eight Franciscans who worked in various parts of Slovakia. In addition to the date and place of death, the record of each deceased includes information about his age and activity in the religious order. Among the Franciscans listed are also prominent intellectuals and prose writers who at some time in their lives were active beyond the borders of Slovakia.

Key words: Monastery. Franciscans. Death book. 20th century. Slovakia.

Historické pramene cirkevnej proveniencie patria nepochybne medzi významné pramene každej spoločnosti, ktorá prijala kresťanstvo. Vznikali predovšetkým pre potreby cirkvi, no ich výpovedná hodnota ďaleko presahuje rámec cirkevného spoločenstva.

Medzi dôležité, no menej frekventované pramene cirkevnej povahy patria nekrológiá. Išlo o súpisy zomrelých členov rádu, kongregácií alebo kapitúl, prípadne ich priaznivcov (zakladateľov, dobrodincov alebo veriacich).² Známe sú aj nekrológiá univerzít a magistrátov. Vedenie nekrológií má stáročnú tradíciu. Boli vyhotovované v podobe kníh, kroník a zaznamenávali chronologický súpis zomrelých podľa dátumu ich úmrtia v priebehu kalendárneho roka (alebo iba podľa letopočtu). V prípade cirkevných nekrológií bola ich primárnym cieľom modlitba za zomrelých vo výročný deň ich smrti. Okrem toho mohli byť využívané na pripomenutie si zomrelej osobnosti, osobitne pri okrúhlym výročí. Záznamy obsahujú meno zomrelého, dátum jeho úmrtia, prípadne stručné informácie o jeho živote. Slúžili mníchom a rehoľníkom na pripomenutie si svojich predchodcov v modlitbe. V niektorých rehoľných komunitách sa dodnes zaužívala prax v rámci každodenných modlitieb čítať pred zhromaždenou komunitou mená zomrelých spolubratov, ktorých úmrtie pripadlo na príslušný deň.³

Rozmer nekrológiá ako historického prameňa je mnohoraký. Okrem toho, že plní základnú informačnú funkciu má aj historický rozmer, pretože sa týka konkrétne-

- 1 Príspevok bol vypracovaný v rámci projektu VEGA 1/0626/21 *Horné Uhorsko, špecifický fenomén stredoeurópskeho vývinu v ranom novoveku.*
- 2 HECKENAST, Gusztáv. *Ismerettár a magyar nép számára.* VII kötet. Pest, 1982, s. 586-587.
- 3 Encyklopedia Katolicka XIII. Lublin : Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, 2009, s. 891. ZUBKO, Peter – PETRUŠKA, František. *Necrologium Archidiecesis Cassoviensis (1804 – 2022).* Košice, 2021, s. 13.

ho spoločenstva v určitom období. Identifikuje členov spoločenstva, keďže okrem dátumu úmrtia môže uvádzať aj miesto poslednej pastorácie a pochovania, prípadne dožitý vek. Z kultúrneho hľadiska je nekrológium súčasťou duchovnej kultúry.⁴ V užšom slova zmysle ho môžeme tiež vnímať ako genealogický prameň.

Rád menších bratov sa na území Uhorska etabloval v 13. storočí. V roku 1217 sa rozhodlo o vyslaní misionárov do Uhorska, no misia nebola úspešná. V roku 1228 sa v Uhorsku podarilo usadiť rakúskym misionárom.⁵ Prvý františkánsky kláštor bol na území kráľovstva založený v Ostrihome. Najstaršie františkánske kláštory na území Slovenska boli počas 13. storočia založené v Trnave, Bratislave a Nitre.⁶ Prítomnosť menších bratov v Bratislave možno dokázať najneskôr v roku 1280.⁷

Františkánske nekrológium z rokov 1918 – 1936 je uložené v Literárnom archíve Matice slovenskej vo fonde Rukopisy historických knižníc na Slovensku.⁸ O proveniencii rukopisu hovorí poznámka archivára na štítiku prednej dosky, ktorá naznačuje, že by mohlo ísť o konvent františkánov v Bratislave. Poznámka je opatrená otáznikom. Podobne je nekrológium zaradené aj v archívnej pomôcke – inventári.⁹ Rukopis je napísaný v latinčine a má 11 strán. Je vedený vo forme zošita s pomocnými linajkami a zviazaný v pevnej väzbe. Vnútorňa stavba rukopisu pozostáva z predznačenej tabuľky, ktorá obsahuje nasledovné kolónky (zľava doprava): poradové číslo, časový údaj viažuci sa k úmrtiu (rok, mesiac, deň a miesto smrti), meno zomrelého a miesto pre poznámku (*observatio*). Na štítiku prednej dosky v rámci ceruzkou napísané *Necrologium Provinciae SS. Salvatoris 1918 – 1936*. Na reverze prednej dosky sa nachádza štítok výrobcu zošita, ktorým bol bratislavský podnik HARDTMUTH E. Titulná strana rukopisu obsahuje venovanie *Sit memoria illorum in benedictione et inter Sanctos suos illorum!* V spodnej časti titulnej strany sa nachádza

-
- 4 ZUBKO, Peter – PETRUŠKA, František. *Necrologium Archidiocesis Cassoviensis (1804 – 2022)*. Košice, 2021, s. 11-12.
  - 5 HUDEC, Rudolf. *Františkáni v Bratislave v rokoch 1238 – 1950*. Bratislava : SERAFÍN, 2009, s. 10.
  - 6 BANGHA, Béla. *Katolikus lexikon II*. Budapest, 1931, s. 108-109. Viac k dejinám františkánov: ROBSON, Michael. *The Franciscans in the Middle Ages. Monastic Orders*. Woodbridge : Boydell Press, 2006. 239 s.; BANGHA, Béla. *Katolikus lexikon II*. Budapest, 1931, s. 106-111; *A Ferences Család közöskégei Magyarországon. Szent Ferenc útja I. kötet*. Budapest, 2009, 135 s. ISBN 978-963-06-6244-4; JURČOVIČ, Fidél. *Františkáni na Slovensku*. In *P. Paulín Baján OFM (1721 – 1792) a slovenská hudba, literatúra, jazyk v 18. storočí*. Zborník referátov z konferencie Skalica, 23. – 25. 6. 1992. Bratislava : SERAFÍN, 1992, s. 23-28; HUDEC, Rudolf. *Františkáni v Bratislave v rokoch 1238 – 1950*. Bratislava : SERAFÍN, 2009. 156 s.; JURECKÝ, Michal. *Františkáni v Žiline*. In *Pamiatky a múzeá. Revue pre kultúrne dedičstvo*, č. 3. Bratislava, 2007, s. 21-24; JURČOVIČ, Fidél. *Františkáni na Slovensku : minulosť a prítomnosť do konca 20. storočia*. Bratislava, 2003. 105 s.
  - 7 POMFYOVÁ, Bibiána. *Letnery v stredovekých kostoloch na Slovensku. Príspevok k stavebným dejinám medikantských kláštorov*. In *Archaeologia historica*, roč. 44, 2019, č. 2, s. 3-6.
  - 8 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava.
  - 9 PÁSTOROVÁ, Eva. *Rukopisy historických knižníc na Slovensku II. (Dodatky). Inventár rukopisov Archívu literatúry a umenia Slovenskej národnej knižnice*. Martin : Slovenská národná knižnica, 2010.

záznam o začiatku vedenia nekrológia dňa 5. decembra 1918, ku ktorému sa podujal provinciál rehole a zároveň lektor teológie Rudolf Žambery v Hlohovci. V knihe je vložená jedna fotografia, na ktorej je zobrazený gvardián konventu v Hlohovci a v Bratislave, Fulgencius Ballun.

V ďalšej časti príspevku uvádzame informácie o zosnulých v poradí aké je uvedené v prameni. Nekrológium väčšinou zaznamenáva iba stručné informácie o živote jednotlivých františkánov, avšak v prípade niektorých osôb bolo možné poznatky doplniť o ďalšie relevantné zdroje.

1. Kamil Cigánek. Zomrel dňa 24. januára v roku 1919 v Žiline vo veku 31 rokov. Členom rehole bol 16 rokov a ako kňaz pôsobil 9 rokov.¹⁰
2. Sovovič. Zomrel dňa 10. februára v roku 1919 v Nitre vo veku 62 rokov. Ako františkán pôsobil 40 rokov.¹¹
3. Valentín Srunner. Zomrel dňa 19. augusta v roku 1919 vo veku 77 rokov v Kremnici. V kňazskej službe pôsobil 49 rokov.¹²
4. Ábel Egyenesty. Zomrel dňa 3. októbra v roku 1919 v Nitre vo veku 74 rokov, z toho 52 rokov pôsobil ako kňaz.¹³
5. Engelbert Turkovič. V rokoch 1896 – 1897 pôsobil ako učiteľ na kráľovskom katolíckom gymnáziu v Žiline, kde vyučoval v ročníkoch I. – IV. náboženstvo. Ako pomocný učiteľ sa podieľal aj na výučbe matematiky a krásnopisu. Okrem práce učiteľa bol riaditeľom žilinskej väznice. V reholi zastával funkciu v provinčnej rade. Určitý čas bol aj správcom rehoľného domu v Trnave (1903). Zomrel dňa 5. apríla v roku 1920 v Trnave vo veku 86 rokov. Ako rehoľný brat pôsobil 51 rokov. Kňazskú službu vykonával 45 rokov.¹⁴
6. Alfréd Dollenc, OFM. Väčšinu života prežil ako misionár v Svätej zemi. Zomrel dňa 23. januára v roku 1920 v Palestíne vo veku 69 rokov. Počas svojej misijnej práce bol zastrelený fanatickými moslimami.¹⁵
7. Kochus Lukáč. Zomrel dňa 17. marca v roku 1921 v Hlohovci. Dožil sa 69 rokov.¹⁶

10 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 1.

11 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 1.

12 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 1.

13 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 1.

14 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 1; CSÁKA, Károly. *A zsolnay király katolikus gymnasium értesítője az 1896 – 97. tanévről*. Turóc – Szt. – Márton, 1897, s. 9-10; *Religio vallás*, roč. 22, 1903, č. 2; *Magyarország tisztí cím és névtára. XXI évfolyam*. Budapest, 1902, s. 632.

15 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 1; *Magyar katolikus lexikon*, heslo Dollenc, dostupné na internete www.lexikon.katolikus.hu.

16 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 1.

8. Elzeárius Teššek. Bol laikom. V civilnom zamestnaní pracoval ako elektrikár. Zomrel dňa 18. marca v roku 1921 v Trnave vo veku 35 rokov na mŕtvicu. Ako františkán pôsobil 17 rokov.¹⁷
9. Tomáš Ondrus. Bol laikom. Zomrel v zajatí na neznámom mieste a čase.¹⁸
10. Gustáv Dávid. Pôsobil ako administrátor v Opoji, kde aj dňa 6. februára v roku 1923 zomrel.¹⁹
11. Ladislav Újfalusi. Zomrel 10. júla v roku 1923 v Nitre.²⁰
12. Metod Majzon. Pôsobil ako učiteľ náboženstva. Zomrel dňa 15. decembra v roku 1923 v meste Biksárd (dnes Maďarsko) vo veku 68 rokov. Františkánom bol 51 rokov, z toho 45 aj kňazom.²¹
13. Dezider Devhits. Bol vikárom rehole. Zomrel dňa 28. marca v roku 1924 v Kežmarku.²²
14. Florián Tomáš Višváder. Pochádzal zo Záhorskej Vsi (Magyarfalva). Zomrel v Malackách 19. septembra 1924 vo veku 37 rokov. Ako rehoľník slúžil Bohu 17 rokov.²³
15. Wolfgang Matej Medlen. Pochádzal z Gbelov (Egbell). Pôsobil ako predstavený kláštora v Beckove a po prvej svetovej vojne ako provinciálny komisár pre slovenské kláštory mariánskej provincie. Bol členom provinciálnej rady. Zomrel v Žiline vo veku 55 rokov dňa 23. novembra 1925, kde je aj pochovaný. Ako rehoľník slúžil Bohu 39 rokov, ako kňaz 32 rokov.²⁴
16. Dionýz Schuler. Zomrel dňa 7. september 1926 v nemeckom Gosheime.²⁵
17. Vilhelm Gallovits. Zomrel v Rožňave vo veku 58 rokov dňa 16. septembra 1927. Ako rehoľník slúžil Bohu 43 rokov, ako kňaz 35 rokov.²⁶
18. Lambert Ján Kovárik. Pochádzal zo Skalice a pôsobil ako duchovný spolupracovník a učiteľ na základnej škole. Zomrel v Trstenej dňa 2. apríla 1928 vo veku

-
- 17 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 1.
  - 18 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 1.
  - 19 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 1.
  - 20 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 2.
  - 21 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 2.
  - 22 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 2.
  - 23 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 2.
  - 24 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 2; *Religio vallás*, roč. 22, 1903, č. 2.
  - 25 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 2-3.
  - 26 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 3.

- 59 rokov. Príčinou smrti bolo chronické zlyhávanie srdca (vodnatieľka osrdcovníka). Ako rehoľník slúžil Bohu 42 rokov, ako kňaz 36 rokov.²⁷
19. Efrém Šticay. Pochádzal z Filakova. Bol terciár. Zomrel na následky operácie brucha v Bratislave dňa 23. januára 1929.²⁸
  20. Benedikt Jozef Balint. Pochádzal z Kalocse (Maďarsko). Bol správca fary v Sevljuši (dnes Vynohradiv, Ukrajina). Zomrel v Užhorode dňa 24. júla 1929 vo veku 55 rokov. Ako rehoľník slúžil Bohu 40 rokov, ako kňaz 32 rokov. Pochovaný je v Užhorode.²⁹
  21. Mansvet Ignác Prikaský, OFM. Narodil sa dňa 2. februára 1866 v Skalici. Strednú školu navštevoval v rodisku. Do Rehole menších bratov vstúpil dňa 9. augusta 1881. Filozofiu študoval v Nižnej Šebastovej, teológiu v Skalici a v Hlohovci. Za kňaza bol vysvätený dňa 18. septembra 1888. Pôsobil predovšetkým ako misionár a kazateľ, stal sa i predstaveným kláštora v Žiline. V rokoch pred prvou svetovou vojnou pôsobil v Bratislave, najprv ako slovenský kazateľ, neskôr aj ako riaditeľ slovenských terciárov. Zomrel na gangrénu dňa 27. septembra 1929 v Malackách.³⁰
  22. Eugen Ján Bubík. Pochádzal zo Žiliny. Zomrel na tuberkulózu dňa 1. novembra 1929 v Bardejove vo veku 28 rokov. Ako rehoľník slúžil Bohu 2 roky. Pochovaný je v Bardejove.³¹
  23. Romulus Balala. Zomrel dňa 9. októbra 1930 v Nitre vo veku 81 rokov. V reholi pôsobil ako laik 33 rokov svojho života.³²
  24. Bonifác Kravec. Bol terciár. Zomrel v Bardejove 16. decembra v roku 1930 po 20-ročnej službe v kláštore. Pochovaný je v Bardejove.³³
  25. Dominik Michal Kešero (Kessereö, Kessero), OFM. Narodil sa dňa 16. júla v roku 1855 v Liptovskej Štiavnici. Otec Michal, matka Žofia, rod. Tholtová. Mal tiež sestru. Do františkánskej rehole vstúpil dňa 3. novembra 1874. Po štúdiu teológie v Hlohovci ho dňa 20. decembra v roku 1878 ešte ako študenta vysvätili za kňaza (rok pred dokončením teológie). Pôsobil vo viacerých konventoch Salvatoriánskej provincie, najdlhšie v Skalici, ktorá bola vtedy strediskom slovenskej národnej kultúry a politiky. Patril medzi významných organizátorov

-
- 27 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 3.
  - 28 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 3.
  - 29 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 3.
  - 30 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 3; GAJDOŠ, Jozef. *Františkáni v slovenskej literatúre*. Cleveland, Ohio, 1979, s. 142-143; FEDOR, Michal. *Bibliografia slovenských kníh 1901-1918*. Martin, 1964, s. 257, č. 1507; PAŠTEA, Július. *Lexikón katolíckych osobností Slovenska*. Bratislava : Lúč, 2000, s. 1121.
  - 31 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 4.
  - 32 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 4.
  - 33 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 4.

- slovenského meštianstva na Záhori. Staral sa najmä o jeho sociálne, ekonomické a kultúrne povznesenie. V Skalici založil dňa 1. novembra v roku 1897 Katolícky kruh, ktorý sa stal základňou národnobuditeľskej činnosti v meste, namierenej proti silnejúcemu maďarizačnému tlaku. Na Vianoce roku 1899 zahrli v kruhu prvý raz slovenské divadlo. Pod jeho patronátom sa organizovali divadelné predstavenia, koncerty, prednášky, akadémie. Spolky mali výrazné národné zameranie. V ich centre sa udržiavalo národné povedomie, ktorého bol podporovateľom. Tým činom sa zapísal do kultúrnych a národných dejín mesta Skalice, ale aj celého slovenského národa. Ku koncu svojho života bol predstaveným kláštora a správcom farnosti v Nižnej Šebastovej. Zomrel dňa 20. októbra v roku 1931 v Spišskom Podhradí v nemocnici Milosrdných bratov, kam ho chorého previezli z Nižnej Šebastovej.³⁴
26. Henrich Janeček. V reholi pôsobil ako laik 42 rokov. Zomrel vo veku 81 rokov v Trstenej dňa 27. marca 1932.³⁵
  27. Benedikt Šipoš, OFM. Bol lektorom teológie. Zomrel dňa 26. septembra 1932 v nemocnici v Rožňave.³⁶
  28. Kájus Juraj Trúchly. Pochádzal zo Žiliny. Zomrel v Kremnici dňa 25. novembra v roku 1932 vo veku 68 rokov. Ako rehoľník slúžil Bohu 47 rokov. Pochovaný je v Kremnici.³⁷
  29. Zefyrín Andrej Lašš. Pochádzal zo Zakopaného. Bol kňazom a zároveň aj učiteľom na základnej škole. Zomrel dňa 28. marca 1933 v Trstenej vo veku 65 rokov. Ako rehoľník slúžil Bohu 49 rokov, ako kňaz 41 rokov. Pochovaný je v Trstenej.³⁸
  30. Benignus Michal Stopka. Pochádzal zo Žiliny. Bol zaslúžilým lektorom teológie a v reholi pôsobil aj ako kustód. Zomrel v Nitre dňa 4. mája 1933 vo veku 82 rokov. Ako rehoľník slúžil Bohu 65 rokov, ako kňaz 58 rokov. Pochovaný je v Nitre.³⁹
  31. Matej Emil Linčovský. Pochádzal z Nitry. Zomrel 30. januára v roku 1934 v Okoličnom vo veku 83 rokov. Ako rehoľník slúžil Bohu 65 rokov, ako kňaz 59 rokov. Pochovaný je v Okoličnom.⁴⁰

-
- 34 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 4; RIZNER, Ľudovít. *Bibliografia písomníctva slovenského na spôsob slovníka od najstarších čias do konca r. 1900*. Martin : Matica slovenská, 1931, s. 351; GAJDOŠ, Jozef. *Františkáni v slovenskej literatúre*. Cleveland, Ohio, 1979, s. 95-96; *Biografický lexikón Slovenska IV (CH – KI)*. Martin, 2010, s. 502-503.
  - 35 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 4.
  - 36 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 4.
  - 37 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 4.
  - 38 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 5.
  - 39 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 5.
  - 40 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 5.

32. Michal František Knechta. Pochádzal z poľskej obce Podwilk. Bol gvardián v Malackách. Zomrel dňa 9. apríla 1934 v Malackách vo veku 47 rokov, ako rehoľník slúžil Bohu 27 rokov, ako kňaz 21 rokov. Pochovaný je v Malackách.⁴¹
33. Honorius Jozef Fraštacký, OFM. Narodil sa dňa 8. marca 1872 v Ilave. Za kňaza bol vysvätený dňa 28 júna v roku 1896. Ako kazateľ a svedník účinkoval vo viacerých kláštoroch, najmä v Skalici, Trnave a Žiline. V roku 1912 bol ako misionár poslaný do USA spolu s P. K. Zakrajčekom. Bol iba prepožičaný na pomoc Komisariátu sv. Kríža. Tu potom účinkoval vo viacerých slovenských osadách, potom odišiel do novootvoreného kláštora v Avalone. Zomrel 16. apríla v roku 1934 vo Valparaise (USA) ako 63-ročný po 38 rokoch kňazstva.⁴²
34. Gregor František Kalina. Pochádzal z Borského Mikuláša. Zomrel dňa 3. júna v roku 1934 v Nitre vo veku 67 rokov. Ako rehoľník slúžil Bohu 50 rokov. Pochovaný je v Nitre.⁴³
35. Mansvét Jozef Olšovský, OFM. Narodil sa 27. marca v roku 1873 v Plaveckom Sv. Petri. Pochádzal z vidieckej mlynárskej rodiny. Po ukončení gymnaziálneho štúdia v Trnave sa hlásil do seminára v Ostrihome. Odtiaľ ho pre panslavizmus prepustili, a tak začal pôsobiť v Malackách ako advokátsky koncipient. Neskôr sa utiahol do františkánskeho kláštora v Malackách, kde dňa 29. augusta 1891 začal jednoročný noviciát a dostal rehoľné meno Mansvét. Teológiu študoval v Bratislave. Po kňazskej vysviacke dňa 28. júna v roku 1896 pôsobil dva roky v Trnave ako slovenský kazateľ a katechéta (1896 – 1898). Keď pápež Lev XIII bulou *Felicitate quadam* zo dňa 4. októbra roku 1897 reformoval františkánsky rád, P. Mansvét bol medzi prvými, ktorí súhlasili s prísnejším rehoľným životom. V rokoch 1898 – 1899 bol v Skalici vikárom kláštora. Odtiaľ sa vrátil do Trnavy ako gvardián. Po dvoch rokoch sa dostal do Malaciek, kde bol opäť gvardiánom do roku 1907. Ešte v roku 1907 prešiel do kláštora v Bratislave, kde pôsobil ako gvardián a tiež magister bohoslovcov a historiografom kláštora. Na teologickom učilišti bol od roku 1908 profesorom morálky. Tu viac učil životným príkladom skromného kňaza, než teoretickými úvahami. Stal sa riaditeľom Tretieho rádu, jedinej slovenskej inštitúcie v Bratislave do vzniku republiky. V roku 1912 bol zvolený za provinciála Mariánskej provincie so sídlom v Bratislave. Po trojročnom funkčnom období bol kustódom teže provincie a opäť gvardiánom bratislavského kláštora. V roku 1918 krátko býval v Malackách, lebo vo februári 1919 bol zvolený za provinciálneho vikára s právomocou provinciála. Po vzniku ČSR sa prejavil ako výborný organizátor. Od roku 1897 boli františkánske kláštory v Uhorsku rozdelené do dvoch provincií. Vyčlenením Slovenska z Uhorska sa narušila františkánska cirkevná organizácia. Františkánske kláštory na Slovensku sa mu podarilo zjednotiť do jednej

41 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 5.

42 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 5; SVĀTOKRÍŽNY, Ján. *Slovenskí misionári vo svete v 20. storočí*. Prešov, 2002, s. 75.

43 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 5.

provincie. Do roku 1924 stál na ich čele ako komisár. Od roku 1924, keď v Ríme dosiahol schválenie slovenskej Salvatoriánskej provincie so sídlom v Bratislave (dekrét generálneho predstaveného v Ríme 31. januára 1924), pôsobil až do smrti ako jej prvý provinciál. Počas 15-ročného pôsobenia na čele provincie zriadil 24 kláštorov. V rámci Bratislavy sa staral o pozdvihnutie cirkevného života v jej okrajových častiach, najmä v Petržalke. Venoval sa aj písaniu náboženskej literatúry. Pre Slovákov napísal a v roku 1911 aj vydal asketicko-liturgickú knihu *Krátky výklad svätej omše*. Náboženské články, pedagogické úvahy a príležitostné príspevky publikoval v rokoch 1922 - 1934 v časopise *Serafínsky svet*. Výrazný bol jeho prínos v učiteľskej oblasti. Zaslúžil sa o rozkvet slovenského rádového školstva. Zreformoval bohoslovecké učilište v Bratislave, kde pôsobil ako profesor morálky, v Malackách založil rehoľné františkánske gymnázium aj internát. Aby gymnázium stálo na zodpovednej úrovni, nadaných členov provincie posielal nielen na domáce, ale i na zahraničné univerzity. V 20. a 30. rokoch patrila k významným predstaviteľom františkánskeho rádu. Trikrát bol vymenovaný za generálneho vizitátora františkánskych provincií v Čechách, Poľsku a Rumunsku. Staral sa aj o Slovákov vo Francúzsku a v USA. V roku 1926 františkáni založili v USA vlastný slovenský komisariát, ktorý roku 1935 tvorili tri kláštory. Olšovský umrel po krátkej, ale ťažkej chorobe. Jeho pohreb bol manifestáciou celej Bratislavy, čo svedčilo o jeho obľúbenosti. Dňa 2. októbra v roku 1992, pri príležitosti 340. výročia príchodu františkánov do Malaciek, na budove tamojšieho františkánskeho kláštora predstaviteľa mesta odhalili pamätnú tabuľu s menami najvýznamnejších františkánov pôsobiacich v tomto kláštore, kde nechýba ani jeho meno.⁴⁴

36. Alojz Sameliak. Bol terciár a kuchár. Zomrel uprostred modlitieb svojich spoluobratov v Trstenej vo veku 60 rokov. Pochovaný je v Trstenej.⁴⁵
37. Fulgenc Jozef Ballun, OFM. Narodil sa dňa 12. októbra 1890 v Trstenej na Orave. Vstúpil do rehole a kňazskú vysviacku prijal dňa 8. septembra 1914. Účinkoval v Skalici, Nových Zámkoch a Malackách ako učiteľ náboženstva a kazateľ. Istý čas bol predstaveným kláštora v Bratislave. V roku 1926 bol poslaný na výpomoc do USA, kde pôsobil ako ľudový misionár medzi našimi krajanmi vo viacerých diecézach. P. Fulgenc zomrel dňa 12. februára 1936 v Gary (USA). Ako rehoľník slúžil Bohu 29 rokov, ako kňaz 22 rokov.⁴⁶
38. Ľudovít Ján Potocký. Narodil v Sedliackej Dubovej dňa 23. augusta 1852. Stredné školy navštevoval v Jászberényi a v Jágri. Ako 20-ročný mladík vstúpil do rádu sv. Františka a dňa 24. marca 1872 prijal jeho rúcho. Po noviciáte v Beckove

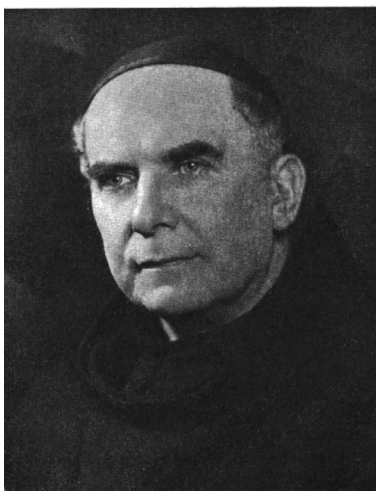
44 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 5-6; GAJDOŠ, Jozef. *Františkáni v slovenskej literatúre*. Cleveland, Ohio, 1979, s. 127-128; FEDOR, Michal. *Bibliografia slovenských kníh 1901 – 1918*. Martin, 1964, s. 269-270; Slovenský biografický slovník VII. (O – Q) Martin, 2020, s. 50-51.

45 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 6.

46 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 6;

Svätokrížny Jozef: *Slovenskí misionári vo svete v 20. storočí*, s. 246.

Mansvet Jozef Olšovský

Fulgenc Jozef Ballun

a teologických štúdiách v Gyôngyôsi dňa 1. júna 1876 bol vysvätený za kňaza. Pôsobil ako učiteľ v Hlohovci, kde pracoval asi desať rokov. V roku 1888 sa dostal do Trstenej ako gvardián a správca – učiteľ. Tu zotrval až do konca svojho 84-ročného života. Zomrel dňa 23. februára v roku 1936.⁴⁷

Františkánska rehoľa zverejnila nekrológium svojich členov na internetovej stránke venovanej pôsobeniu Rádu menších bratov na Slovensku.⁴⁸ Zoznam mŕtvych členov rehole, ktorý je vedený formou databázy nie je úplný, čo možno dosvedčiť na základe nami skúmaného prameňa. Databáza neobsahuje mená zomrelých z nami skúmaného nekrológia z rokov 1919 – 1924⁴⁹ a naopak obsahuje mnoho záznamov, ktoré sa v ňom nenachádzajú. Najstarší záznam o zomrelom v online nekrológiu pochádza z roku 1679. Najmladším záznamom je údaj o úmrtí z roku 2018. V databáze je možné vyhľadávať podľa mesiaca úmrtia. Databáza je priebežne aktualizovaná.

Františkánske nekrológium z rokov 1918 – 1936 je na prvý pohľad stereotypný zoznam zomrelých členov Rádu menších bratov. Hlbšou analýzou prameňa a kritickým zhodnotením zaznamenaných informácií, dokáže bádateľ skúmať životy jednotlivých členov Rádu menších bratov, ktorí v niektorých prípadoch prostredníctvom osvety významne pozdvihli nielen slovenské regióny, ale ich činnosť mala dosah ďaleko za hranicami krajiny. Bádateľ sa tak môže dostať k cenným poznatkom o živote zaslúžilých misionárov, významných prozaikov a národných buditeľov. Nekrológium je z tohto pohľadu dôležitým dokumentačným prameňom, ktoré môže byť nápomocné v rámci skúmania duchovnej kultúry alebo aj genealogického

47 LA SNK, fond Rukopisy historických knižníc na Slovensku II, RHKS 2650, Františkáni, Bratislava, s. 7; *Serafínsky svet*, roč. 15, 1936, č. 4.

48 Ide o internetový zdroj www.frantiskani.sk.

49 Konkrétne františkánov: Kamil Cigánek, Sovovič, Valentín Srunner, Ábel Egynessy, Engelbert Turkovič, Albert Dollenc, Kochus Lukáč, Elseavius Teššek, Tomáš Ondrus, Gustáv David, Ladislav Újfalusi, Metod Majzon, Dezider Devhits.

výskumu. Môžeme konštatovať, že z uvedených 38 zomrelých františkánov sa veku do 40 rokov dožili štyria. Vo veku 40 – 60 rokov zomreli piati a vo veku 60 – 80 rokov zomreli štrnásť františkáni. Viac ako 80 rokov sa dožili šiesti zo zaznamenaných františkánov. Priemerným vekom ich dožitia je 64,7 roka. Pri deviatich menách nie je uvedený vek, ktorého sa dožili. Prevažná väčšina františkánov zomrela na západnom Slovensku (17). Najčastejším miestom úmrtia v tomto prípade bola Nitra (6).⁵⁰ Na strednom Slovensku zomrelo osem františkánov, z toho najviac v Trstenej (5)⁵¹ a na východnom Slovensku šiesti z nich. Podobne šesť z františkánov zomrelo za hranicami Slovenska. Pri jednom mene je miesto úmrtia neznáme.⁵²

---

50 Sovovič, Ábel Egyenesty, Ladislav Újfalusi, Romulus Balala, Benignus Michal Stopka, Gregor František Kalina.

51 Lambert Ján Kovárik, Henrich Janeček, Zefyrín Andrej Lašš, Alojz Sameliak, Ľudovít Ján Potocký.

52 Tomáš Ondrus.